

O valoroasă contribuție la cunoașterea luptei proletariatului

Volumul „Pagini din trecutul de luptă al muncitorimii hunedorene” se înscrie ca o importantă contribuție la cunoașterea unor momente de seamă din istoria bogată a clasei muncitoare din țara noastră. Bazați pe o vastă documentație arhivistică, autorii — I. Lungu, V. Radu, M. Valea, Gh. I. Ioniță, C. Enea — analizează dezvoltarea proletariatului, acțiunile și lupta sa pentru o viață mai bună pe meleagurile hunedorene.

Primul capitol al lucrării tratează în mod retrospectiv, până la 1914, procesul de dezvoltare a relațiilor de producție capitaliste în Transilvania, dezvoltarea proletariatului și continua ascuțire a contradicțiilor de clasă în condițiile asupririi austro-ungare.

Pornind de la aceste premise, se descrie procesul evolutiv de creștere a clasei muncitoare. Autorii analizează dezvoltarea industriei care, în condițiile primului război mondial, trebuia să suporte o bună parte din poverile războiului. În această perioadă, societățile carbonifere din Valea Jiului au fost cuprinse în sfera de interese ale băncilor străine. Acest lucru a adus muncitorilor din bazinul carbonifer o dublă exploatare: cea a capitalului autohton și cea a capitalului străin. Același lucru se petrece și la minele de fier hunedorene, precum și la cele de aur din Munții Apuseni.

Muncitorimea și-a manifestat nemulțumirile prin memorii și proteste, iar, după aceea, prin greve, în ciuda legilor excepționale, care interziceau acțiunile greviste în timpul războiului. Semnificative în această perioadă sînt grevele, care au izbucnit la Lupeni, Vulcan, Petroșani și Lonea, în care muncitorimea și-a afirmat voința de luptă împotriva exploatării, terorii, războiului și pentru eliberarea națională. Impotriva acestor stări de lucruri, s-au ridicat și muncitorii de la atelierele din Simeria, cei de la minele din Zlatna și de la Uzinele de fier Hunedoara.

După război, situația economică a României era dezastruoasă, iar traiul muncitorilor devenise tot mai scăzut. Capitolul al treilea analizează condițiile insuportabile în care se aflau muncitorii din întreprinderile județului Hunedoara, creșterea combativității de luptă a acestora și stringerea rindurilor lor în jurul Partidului Social-Democrat și a sindicatelor revoluționare.

Treplat, conștiința necesității luptei împotriva exploatării se conturează, rezultatele concretizîndu-se în numeroasele greve care au izbucnit în 1920 în Valea Jiului, la minele din Munții Apuseni, la Hunedoara și Ghelar, la Atelierele Simeria etc. După greva generală din 1920 se accelerează procesul de clarificare politică și ideologică, se impune tot mai accentuat necesitatea creării unui partid revoluționar, capabil să organizeze și să conducă lupta clasei muncitoare.

Ideea făuririi partidului comunist a animat organizațiile hunedorene care, alături de celelalte organizații din țară, și-au trimis reprezentanții săi la Congresul de constituire a Partidului Comunist. Crearea Partidului Comunist Român a dat un nou avînt mișcării muncitorești, care de acum înainte își va spune cuvîntul în toate evenimentele mai importante ale țării.

În continuare, lucrarea se referă la perioada 1923—1928 cînd, alături de întărirea poziției marii burghezii românești, în multe sectoare industriale, întreprinderile străine continuă să dețină poziții importante. Goana capitaliștilor după profituri cit mai mari a accentuat și mai mult mizeria maselor muncitoare, care a dat naștere la frămîntări neîntreprute.

Un întreg capitol al lucrării este consacrat luptei revoluționare a muncitorimii hunedorene în perioada crizei economice de supraproducție dintre anii 1929—1933. După ce arată condițiile care au dus la intrarea României în criză și faptul că cercurile capitaliste au căutat să arunce greutățile crizei pe spatele oamenilor

muncii, autorii scot în evidență creșterea valului de acțiuni revoluționare ale oamenilor muncii. În perioada amintită, acțiunile greviste se țineau lanț în toate întreprinderile hunedorene, culminând cu marea grevă care a izbucnit la Lupeni în 1929.

Sînt publicate și comentate o serie de documente care se referă la lupta muncitorimii hunedorene împotriva exploataării capitaliste și a pericolului fascist, pentru apărarea independenței și suveranității patriei, împotriva dictaturii militaro-fasciste și a războiului hitlerist.

Autorii scot în evidență acțiunile P.C.R. pentru întărirea organizațiilor sale, mai ales cele din Valea Jiului, care au avut mult de suferit de pe urma terorii burghezo-moșierești în anii crizei economice. Aceasta s-a concretizat prin activitatea partidului comunist pentru realizarea unității de acțiune a clasei muncitoare, în vederea ducerii cu succes a luptei împotriva exploataării și a pericolului fascist. Pe baza unor numeroase documente, autorii demonstrează că această linie a dat rezultate bune, contribuind la pregătirea și desfășurarea unor variate acțiuni cu caracter economic și politic.

Dictatura militaro-fascistă, executînd ordinele Germaniei hitleriste, a dus o politică de exploatare prădălnică a bogățiilor țării, ceea ce a avut consecințe grele și asupra vieții muncitorilor. Situația insuportabilă în care au fost aduse masele muncitoare a făcut ca nemulțumirile să crească tot mai puternic, clasa muncitoare, în frunte cu comuniștii intensificînd lupta împotriva militarizării întreprinderilor, a politicii teroriste fasciste, împotriva jefuirii țării de către hitleriști.

Autorii relevă că activitatea desfășurată de muncitorimea hunedoreană în anii dictaturii militaro-fasciste a însemnat o contribuție importantă la lupta generală a poporului nostru, împotriva războiului hitlerist, pentru înfăptuirea insurecției armate din august 1944, care a constituit o colitură radicală în viața poporului nostru.

Oamenii muncii din județul Hunedoara sînt mindri de aceste tradiții revoluționare, iar astăzi, cînd prin politica înțeleaptă a partidului nostru pe meleagurile hunedorene s-a dezvoltat o industrie puternică, muncesc cu abnegație pentru înfăptuirea programului de înflorire a patriei noastre.

Nu putem încheia rîndurile noastre consacrate acestei valoroase lucrări fără a remarca temeinica analiză a problemelor de care se ocupă autorii și pe care au înțeles să le încadreze armonios în lupta întregului proletariat din România.

ION FRĂȚILĂ

Din trecutul de luptă al țărănimii hunedorene

Cercetătorii trecutului istoric al județului Hunedoara revin în vitrinele librăriilor cu o nouă monografie elaborată pe plan local: Ion Lunqu, Vasile Radu, Mircea Valea, Gheorghe I. Ioniță, Liviu Mărghită, C. Enea: „Din trecutul de luptă al țărănimii hunedorene”. Lucrarea reprezintă un al doilea moment important în procesul de dezvoltare și diversificare a cercetării istorice hunedorene. Numeroase studii publicate în revistele de specialitate, diverse articole apărute în presa locală, comunicările susținute cu diferite prilejuri sau chiar prelegerile ținute în fața sătenilor, cu ocazia deplasărilor „caravanei muzeistice” ofereau lectorilor, auditorilor îndrăgostiți de istoria ținutului în care trăiesc, posibilitatea de a afla noi fapte și date, de a desprinde semnificații inedite, de a aduce pulsul istoriei în contemporaneitate.

Aceste realizări, fără să-și piardă cu nimic din importanță, au dezavantajul de a fi singulare, analizînd fenomene relativ izolate, fără o încadrare profundă în contextul amplu al epocii, lipsite de determinarea detaliată a evoluției lor în timp. Poate tocmai din această cauză s-a simțit nevoia unor monografii sintetice, ample, care să valorifice bogăția documentară, să ducă la cunoașterea mai aprofundată a specificului în care s-au manifestat diferite fenomene istorice în județul nostru.